

ORMIAŃSKI (54) *ai*

ormiański (45), **armeński** (7), **ormieński** (2); armeński *MiechGlab* (2), *Leop*, *Mącz*, *StryjKron*; ormieński *SienLek* (2); armeński : ormiański *BielKron* (2:21).

O- (46), A- (7), o- (1) [*w rkp.*].

Zapisy i teksty nie oznaczają ó; pierwsze a oraz o pisane zawsze dużą literą; drugie a oraz e jasne.

sg *m N* ormiański (15). ◊ *G* ormiański(e)go (1). ◊ *A* ormiański(e)go (4), ormiański (1). ◊ *I* ormiańskim (2). ◊ *f N* armeńsk(a) (1), [ormieńskå]. ◊ *G* ormiańskiej (8); -ej (1), [-éj], -(e)j (7). ◊ *A* ormiańską (2). ◊ *L* ormiański(e)j (2). ◊ *n N* ormiański(e) (2). ◊ *G* ormiański(e)go (1). ◊ *D* ormiański(e)mu (1). ◊ *A* ormiański(e) (1). ◊ *I* ormiańskim (1). ◊ *pl N m pers* ormiańscy (1). *subst* ormiański(e) (2). ◊ *G* ormiańskich (3). ◊ *A subst* ormiański(e) (3). ◊ *L* ormiańskich (3).

Sł stp: ormieński, Cn: ormiański s.v. ormianin, Linde XVI w. (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w.

1. *Odnoszący się do Armenii jako kraju i (lub) Ormian jako jego mieszkańców albo stamtąd pochodzących; Armeniacus a. Armenius Cn (37) : LibLeg 11/138; Siodme/ áby wżytki Pánřtwá Ormiańskie ktore Sáráceni y Tátárowie pořiedli/ wroćil Ormiańkiemu Kroleřtwu [...]. Mángo Can [...] wezwał Rad řwoich do řiebie áby ná ty Artykuły rádřili Ormiańskie. Przyzwolili ná to wżytko iáko Krol Ormiański żádał *BielKron* 439, 117v, 128v, 178, 189, 241v, 438v [3 r.], 439 [2 r.]; Colchis [...], Kráyiná miedzi morzem Euxinem/ á miedzi gorą Caucařem ná granicách Armeńskich. *Mącz* 59c; *PapřPan* O2; *SkarJedn* 313, D4v; *PapřUp* C2v.*

*W połączeniach szeregowych (2): W tey Natoliey řá rozmáite ięzyki/ Grecki/ Włofki/ Tátářki/ Wálářki/ Ruřki/ Ormiańřki/ Zydowřki/ y inne. *BielKron* 260; *JanNKarGórn* D4.*

*Wyrażenia: »ormiański język« [szyk 1:1] (2): *BielKron* 260; [Kařdy] ięzyk/ Tvrecki/ Ormiańřki [...] i inřře/ Tátářki ná ořtátek wypifáć/ i wymówić dobře řiè mozże. *JanNKarGórn* D4.*

*»armeńskie krainy« (1): Cefarż [Barbarossa] wżywřzy Armeńskie kráiny/ tá m z wielkie^{go} gorącą wiechał w byřtrą rzekę ná koniu *BielKron* 181v.*

*Zestawienia: »Gory Armeńskie, Ormiańskie« = góřska okolica Armenii, nad řrodkowym biegiem rzeki Araxes, gdzie wg Biblii zatrzymała się arka Noego [szyk 2:1] (2:1): Y ořiąkl Korab [Noego] [...] ná gorách Armeńřkich [super montes Armeniae] *Leop Gen* 8/4; [Bóg] dla Noego oczýřciáć ziemię y řpulfzczáć wody poczázł/ y řtánął korab ná wierzchu gor Ormiańřkich Arárát názwanyh. *Skarřzyw* 270; Mořoch [...] wnuk Noego [z Sarmatą] [...] ciágnęli obádwa przez Armenskie gory/ y Scitiyskie álbo Tatarskie polá [...] ku puńnocnym częřciom řwiátá *StryjKron* 91.*

*»ormiańska, [armeńska] ziemia« = Armenia regio Cn [szyk zmienny] (7): Potym [po potopie] okřęť řtánął na gorze w Ormiańřkiey zyemi/ gorę zową Taurus mons álbo Kordien. *BielKron* 5, 123v, 439; *SkarJedn* 304; *Skarřzyw* 89, 101; [Adrámelech y Sárářar řynowie iego/ zábili ji mieczem y wćiekli do ziemi Armeńřkiéy [in terram Armeniorum] *WujBib* 4.Reg 19/37].*

*~ Zestawienie: »więřsza ormiańska ziemia« = Wielka Armenia, obszar na południe od M. Czarnego (1): Medya [...] od puńnocy ma morze Kařpiyřkie/ od zachodu więřřzą Ormiańřką ziemię y Afyřyá *BielKron* 268. ~*

a. W funkcji rzeczownika: »ormiański, armeński« = *król ormiański* [zawsze w połączeniu z imieniem] [1:1] (2) : TEodozyus był Cefářzem rok/ który gdy obaczył iż go Leo Armeński chciał náiechác á páńftwo mu wzyąc/ łpuścił mu ie dobrowolnie *BielKron* 167v, 168v.

b. Zestawienia w funkcji nazw lekarskich:

»ormieńska glinka, [ormieński bolus]« = *glinka zabarwiona na kolor czerwony niezczną domieszką tlenku żelaza; bolus Armenus (Rost); [rubryka, ziemia abo farba czerwona cudzoziemska – rubrica ... optima sinoptica, quae vel bolus Armenia est, vel ei quid vicinum Cn]* [szyk zmienny] (2): Weźmi ruty siedm roždzeg/ pięć fig/ glinki Ormieńkiey/ trzy czwierci łótu *SienLek* 155v, 145v; [Ormieńska glinká/ *Bolus armenus* [= *Bolus armenus FalZioł* III 36a] *Bergrottel*. [...]
BOLus Armenus/ ieft iákoby glinká/ z Armeniey nálepźe. SienHerb 260b, D3#, E#, I4#; *BOLVS ARMENVs, Lapis Armenus, Lutum Armenum, terra Armenica*. Silnych błędów około tego *Bolum Armenum* náczyniono. Abowiém Aptékárze przedaią glinkę twardą/ iáko kámień/ którą w Niemcých w górze zbiérią/ zá Ormieńki *Bolum, która glinka ieft Bolus Armenus, iáko muchá ptak UrzędowHerb* 404].

[»ormieńska sol« = *chlerek amonowy, salmiak* [szyk zmienny]: Sol Ormieńska. *Sal armoniacum* [= *Sal armoniacum FalZioł* III 41b] [...] Sol Ormieńka/ ieft gorąca y fucha *SienHerb* 267a; Salmiak/ Sol Ormieńka/ Sol Amonicka/ Sal Amoniacu. *SienHerb* L4#, E#, E2#v. [Cf AMONIACVM, gutta Amoniac. PO polłku Aptékárze zową *Armoniacum*, ále źle/ bo ma byđz zwano *Amoniacum*, bo ten fok y fól zbiérią w piáškách w Libiiéy/ v kościoła bogá Iowizá *Amona* w Cyrénie *UrzędowHerb* 403a.]]

2. *Odnoszący się do Kościoła chrześcijańskiego, ormiańskiego, pozostającego w unii z Rzymem* (17) : posłowie Ormińcy/ łwym y łwego Pátryarchy/ y wšytkich Ormian imieniem/ ten zdrowy Synodálłki dekret [...] y co trzyma S: Stolicá Apostolłka y Kościół Rzymłki/ ze wšelákim nabożeńftwem y posłuzieńftwem przyięli *SkarJedn* 319, 252, 315, d7v; *LatHar* [++2]; [bywaią prafzani/ ná fełty łlubne/ nabożeńftwá ich/ álbo Zydowskięo/ álbo Ormińkiego/ álbo y ząwiedzionych Krześciánow/ tám pomagaią onęo nabożeńftwá. *GilPos* 152v].

Wyrażenia: »katolik ormiański (biskup); katolik papież armeński« = *katolikos, zwierzchnik dyzunickięo Kościoła ormiańskiego* [szyk 3:1] (3;1): Katolik papież Armenłki. *MiechGlab* **v; Ormińki Kátholik ná Zborze Ierozolimłkim poprąwę obiecał. *SkarJedn* d7v, 252 [2 r.].

»ksiądz ormiański« (3): kazał łobie przywieść żydá iedne⁸⁰, także kłiędzá Ormińkiego/ y Kłiędzá teź Krześciánłkiego/ ábo Papiełkiego *CzechRozm* 67v, 67v, 68.

»odszczepieństwo ormiańskie; armeńska sekta« (1:1): Armenłka łekta. *MiechGlab* *6; zložyli Concilium Florenckie: chcąc odłzczepieństwo Greckie y Ormińkie od oštátniego požarcia tego Tyránná [tureckiego] wychwyć. *PowodPr* 32.

»ormiańska wiara« [szyk 2:1] (3): *BielKron* 439; wiárę łwá [żydzi] záleciáiąc: á infze wšyftkie/ á zołobná náłzę Chriłtiánłką/ także Ormińłką y Turecką [...] gániąc y łkáluiąc. *CzechRozm* 67; *CzechEp* 12.

Synonimy: **1.b. zest.** »ormiańska glinka, ormiański bolus«: »bolus Armenus«; »sol ormiańska«: *salmijak*, »sol amonicka«; **2. wyr.** »katolik ormiański«: *katolik*.

